

Д. т. н. М. М. ВАКІВ

Україна, м. Львів,

НВП «Електрон-Карат» — дочірнє підприємство ПрАТ «Концерн-Електрон»

E-mail: office@carat.electron.ua

ДО 50-РІЧЧЯ НАУКОВО-ВИРОБНИЧОГО ПІДПРИЄМСТВА «ЕЛЕКТРОН-КАРАТ»

Стаття присвячується Науково-виробничому підприємству «Електрон-Карат», яке було створено у 1972 році як Львівський науково-дослідний інститут матеріалів — головне підприємство галузі з розробки новітніх матеріалів. Сьогодні НВП «Електрон-Карат» є галузевим науково-технологічним закладом України, діяльність якого спрямована на пошук, дослідження, розробку технологій та дрібносерійне виробництво матеріалів функціональної електроніки, зокрема нано-, мікро-, опто-, акусто-, кріо-, магнето- та квантової електроніки. НВП «Електрон-Карат» — атестована наукова організація, внесена до державного реєстру. Частина лабораторій підприємства визнано національним надбанням України.

Ключові слова: НВП «Електрон-Карат», матеріали функціональної електроніки, технології вирощування, монокристали.

22 листопада 2022 року виповнюється 50 років від дня заснування Науково-виробничого підприємства «Електрон-Карат».

Свою історію підприємство розпочинає від моменту створення у 1972 році Львівського науково-дослідного інституту матеріалів, як головного підприємства галузі з розробки новітніх матеріалів. У 1986 році підприємство реорганізовано у Науково-

виробниче об'єднання «Карат», яке у 1991 році увійшло до складу ПрАТ «Концерн-Електрон» як дочірнє підприємство. У 2017 році НВП «Карат» змінило найменування на НВП «Електрон-Карат».

Сьогодні НВП «Електрон-Карат» є галузевим науково-технологічним закладом України, діяльність якого спрямована на пошук, дослідження, розробку технологій та дрібносерійне виробництво матеріалів функціональної електроніки, зокрема нано-, мікро-, опто-, акусто-, кріо-, магнето- та квантової електроніки.

НВП «Електрон-Карат» є атестованою науковою організацією, яка внесена до державного реєстру. Частина лабораторій підприємства визнано національним надбанням України. На підприємстві успішно діють дві філії — «Мікротех-Карат» та «Мікроелектроніка».

Одним з головних напрямків розробок науково-технологічних підрозділів НВП «Електрон-Карат» є технології вирощування монокристалічних матеріалів (об'ємних та плівкових) та їх механічного оброблення. Підприємство бере участь у низці державних науково-технологічних програм, проводить фундаментальні дослідження за проектами Національного фонду досліджень та виконує міжнародні договори про наукове та комерційне співробітництво з науковими установами інших країн. Крім того, НВП «Електрон-Карат» є співвиконавцем у європейських наукових проєктах «IMAGE» та «MEGA», які отримали фінансування від програми ЄС з досліджень та інновацій «Horizon 2020» в рамках грантових угод Марії Склодовської-Кюрі та, починаючи з 2023 року, наукового проєкту «TERAHERTZ» в рамках програми ЄС «Horizon Europe».

Генеральний директор НВП «Електрон-Карат», дійсний член Академії технологічних наук України, Заслужений діяч науки і техніки України, доктор технічних наук, професор Микола Михайлович Ваків

НАУКОВО-ТЕХНОЛОГІЧНІ НАПРЯМКИ НВП «ЕЛЕКТРОН-КАРАТ»

- Виготовлення монокристалічних епітаксійних шарів складних оксидів методом рідинно-фазної епітаксії
- Одержання епітаксійних напівпровідникових структур на основі сполук A^3B^5 методами МОС-гідридної та рідинно-фазної епітаксії
- Прецизійне механічне оброблення монокристалічних матеріалів
- Вакуумне нанесення металевих та діелектричних покриттів
- Дослідження властивостей та контроль параметрів матеріалів
- Виробництво кремнієвих пластин
- Виготовлення радіоелектронних компонентів вузлів на основі керамічної та товстоплівкової технологій

Вирощування монокристалів складних оксидів

Дільниця для вирощування монокристалів тугоплавких оксидів за методом Чохральського з індукційним нагрівом містить шість установок виробництва фірми Physitherm (Франція), укомплектованих датчиками маси.

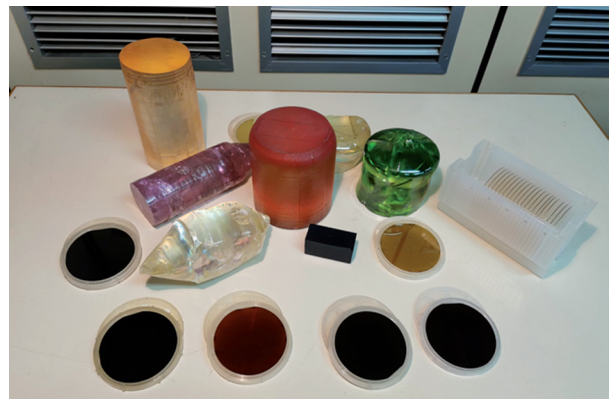
Вирощувані монокристали

$LiNbO_3$, $LiNbO_3:MgO$, $LiTaO_3$ — для електрооптики, нелінійної оптики, акустооптики, акустоелектроніки;

$Gd_3Ga_5O_{12}:Nd$, $Y_3Al_5O_{12}:Nd$, $YAlO_3:Nd$, $YVO_4:Nd$, $YAlO_3:Tm$ — для лазерної техніки;

$CdWO_4$, $CaWO_4$, $PbWO_4$, $CaMoO_4$ — для використання у сцинтиляційних пристроях та у фізиці високих енергій;

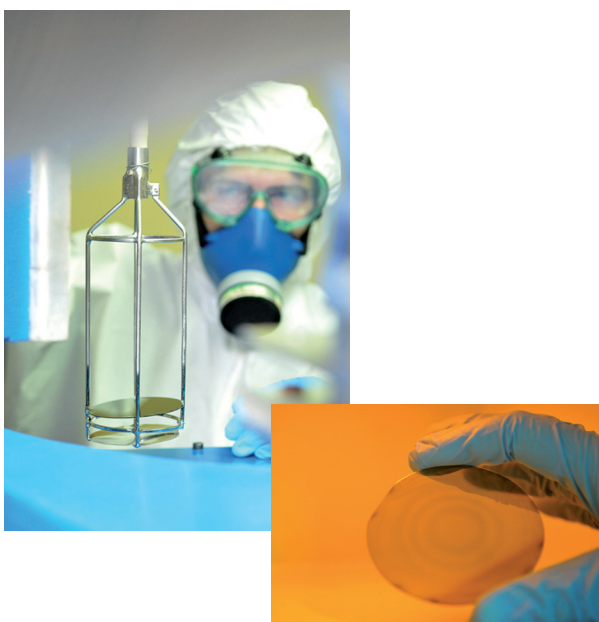
$Gd_3Ga_5O_{12}$, $Y_3Al_5O_{12}$, $YAlO_3$ — для виготовлення підкладок з діаметром до 76,2 мм.

Виготовлення монокристалічних епітаксійних шарів складних оксидів методом рідинно-фазної епітаксії

Дільниця розташовується у модульному чистому приміщенні класу "100" виробництва фірми Physitherm (Франція).

Вирощування монокристалічних епітаксійних шарів проводиться на монокристалічних підкладках діаметром до 76,2 мм у спеціальній п'ятитонній резистивній пічці «Garnet-3» (LPAI, Франція).

Основними отримуваними матеріалами є монокристалічні епітаксійні плівки зі структурою гранату для різноманітного застосування, а саме:

- епітаксійні структури на основі алюмінієвих та галієвих гранатів для створення активних середовищ мікроскопичних лазерів, потужних дискових лазерів та пасивних модуляторів лазерного випромінювання;
- епітаксійні структури на основі залізо-ітрієвого гранату для НВЧ-техніки та спінтроніки;
- епітаксійні структури на основі рідкісноземельних залізних гранатів для магнітоелектроніки та сенсорики;
- епітаксійні структури на основі Ві-заміщених залізних гранатів для магнітооптики (візуалізатори магнітних полів, оптичні ізолятори, модулятори тощо).

Прецизійне механічне оброблення монокристалічних матеріалів

Дільниця укомплектована устаткуванням фірми «LOGITECH» (Велика Британія):

- верстат прецизійного різання монокристалічних матеріалів;
- технологічна лінійка шліфувально-полірувальних верстатів;
- лазерний інтерферометр для контролю якості оброблення робочих поверхонь оптичних монокристалічних елементів;
- автоколіматор для контролю паралельності робочих поверхонь оптичних монокристалічних елементів.

Обладнання спеціально призначене для оброблення плоских поверхонь монокристалічних оптичних блоків та стрижнів і дозволяє досягати площинності $\lambda/10$ і непаралельності робочих граней до 5 кутових секунд. Дільниця розташована у чистому приміщенні класу "10000".

Вакуумне нанесення металевих та діелектричних покриттів

Дільниця, що розташовується у чистому приміщенні класу “10000”, укомплектована устаткуванням фірми «TORR INTERNATIONAL» (США) для нанесення тонкоплівкових діелектричних і металевих покриттів на робочі поверхні активних елементів оптоелектронних пристроїв.

Можливості:

- нанесення електродів на поверхні активних елементів електро- та акустооптичних пристроїв управління лазерним променем;
- нанесення просвітлювальних покриттів на робочі поверхні оптичних елементів;
- створення багатошарових діелектричних та металевих дзеркал лазерних резонаторів та інтерференційних фільтрів.

Одержання епітаксійних напівпровідникових структур на основі сполук A^3B^5 методами МОС-гібридної та рідинно-фазної епітаксії

- Розробка новітніх промислових технологій для виготовлення епітаксійних структур на основі сполук A^3B^5 , а також одноатомних напівпровідників
- Дрібносерійне виробництво оптоелектронних та силових приладів

Потужність установки МОС-гібридної епітаксії Discovery 180LDM VECO (США) в безперервному режимі роботи:

- одноразове завантаження — 6 дводюймових підкладок (або 3 тридюймові);
- 6—8 технологічних процесів на добу;
- 480—500 епітаксійних структур за місяць

Виробництво кремнієвих пластин

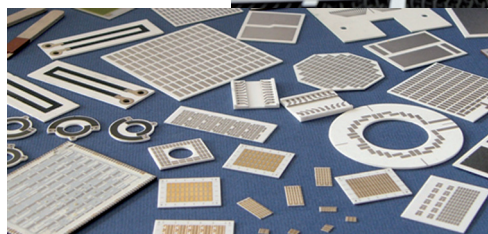
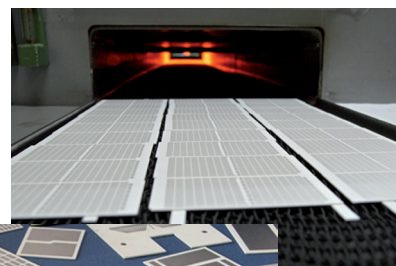
- Виробництво кремнієвих пластин електронної якості діаметром від 2 до 6 дюймів в кількості до 500 000 шт. на рік
- Можливість виробництва полірованих пластин квадратної і псевдоквадратної форми за специфікацією замовника
- Основні параметри пластин електронної якості відповідають стандарту SEMI M1-00

Виготовлення радіоелектронних компонентів на основі керамічної та товстоплівкової технологій

Основна продукція:

- алюмооксидні керамічні плати з товстоплівковою металізацією або адитивними металізованими шарами;
- керамічні пластини різної конфігурації і товщини;
- комплект паст для багаторівневих комутаційних плат;
- комплект паст для однорівневих НЧ та НВЧ товстоплівкових схем;
- припойні пасти.

ON THE 50th ANNIVERSARY OF THE SCIENTIFIC RESEARCH COMPANY
“ELECTRON-CARAT”

The article is dedicated to the Scientific Research Company “Electron-Carat”, which was founded in 1972 as the Lviv Research and Development Institute of Materials — the leading developer of the state-of-art materials. Nowadays, the SRC “Electron-Carat” is leading industrial institution of Ukrainian specialized on search, investigation, technological development and small-scale production of materials for functional electronics, in particular nano-, micro-, opto-, acoustic-, cryo-, magneto- and quantum electronics. The SRC “Electron-Carat” is a certified scientific organization included in the state register. Some of the company’s laboratories have been recognized as national heritage of Ukraine.

The main scientific and technological scope of SRC “Electron-Carat” includes production of single-crystal epitaxial layers of complex oxides using the liquid-phase epitaxy method; production of epitaxial semiconductor structures based on A3B5 compounds by MOCVD and liquid-phase epitaxy methods; precision mechanical processing of single-crystal materials; vacuum deposition of metal and dielectric coatings; property research and parameter control of materials; production of silicon wafers; manufacture of electronic components based on ceramic and thick-film technologies.

Keywords: SRC “Electron-Carat”, functional electronics materials, growth technologies, single crystals.

Опис статті для цитування:

Ваків М. М. До 50-річчя Науково-виробничого підприємства «Електрон-Карат». Технологія и конструирование в электронной аппаратуре, 2022, № 4–6, с. 65–70. <http://dx.doi.org/10.15222/TKEA2022.4-6.65>

Cite the article as:

Vakiv M. M. On the 50th anniversary of the Scientific Research Company “Electron-Carat”. Tekhnologiya i Konstruirovaniye v Elektronnoi Apparature, 2022, no. 4–6, pp. 65–70. <http://dx.doi.org/10.15222/TKEA2022.4-6.65>

РЕЦЕНЗЕНТИ НОМЕРА

Белоха Галина Сергіївна, канд. техн. наук, доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

Бондаренко Олександр Федорович, канд. техн. наук, доцент, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

Горбатий Іван Володимирович, докт. техн. наук, професор, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

Добровольський Юрій Георгієвич, докт. техн. наук, доцент, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, м. Чернівці

Дружинін Анатолій Олександрович, докт. техн. наук, завідувач кафедри, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів

Житник Микола Явтухович, науковий співробітник, Інститут транспортних систем і технологій НАН України, м. Дніпро

Круковський Семен Іванович, докт. техн. наук, начальник відділу, НВП «Електрон-Карат», м. Львів

Прокопенко Юрій Васильович, докт. техн. наук, професор, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ

Тининика Олександр Миколайович, канд. техн. наук, доцент, Національний університет «Одеська політехніка», м. Одеса